

8. A magyar honvédség

A fejezet célja, hogy bemutassuk a Magyar Honvédség alaprendeltetéséből fakadó, szerteágazó feladatrendszerét, az azokat végrehajtó katonai szervezeteket, valamint hazai és külföldi (mishios) alkalmazását.

A haza védelme, a honvédelmi célkitűzések megvalósításért felelős szervezet – jogszabályokban rögzítetten, de nem kizárólagos jelleggel, azonban egyértelműen meghatározó elkötelezettséggel és feladatrendszerrel – a Magyar Honvédség.

A fejezetben általános elveken alapuló felépítést és feladatrendszert ismertetünk, hiszen köszönhetően a kormányzati célkitűzésnek, a Magyar Honvédség évtizedek óta nem tapasztalt és támogatott fejlesztésen megy keresztül (*Zrínyi Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program*), amely érinti, illetve érintheti a Honvédelmi Minisztérium és a teljes Magyar Honvédség felépítését, az alárendelt szervezetek struktúráját, elnevezését és feladatrendszerét is.

Mindezen fejlesztést úgy kell végrehajtani, hogy eközben a képességek, illetve hazai, továbbá nemzetközi kötelezettségvállaláson alapuló kötelező feladatok, készenléti és készségi szolgálatok végrehajtási készsége és színvonala nem sérülhet.

A sorkatonai szolgálat felfüggesztését követő időszakban a közvetlen kapcsolat megszakadt a társadalom szélesebb rétegei és a Magyar Honvédség között. Az elmúlt időszakban egyre nagyobb hangsúly esik arra, hogy Magyarország lakosai, a magyar állampolgárok lássák, értsék, ismerjék, és ha lehetséges, elismerjék azt a munkát, amelyet a magyar honvédek értük, a hazáért naponta tesznek itthon és külföldön egyaránt.

8.1. A Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Honvédség alaprendeltetéséből adódó feladatai

Az Alaptörvény nem szakít azzal a hagyománnyal, hogy a Magyar Honvédséget és a rendvédelmi funkciókkal rendelkező főbb szerveket egy szerkezeti egységben szabályozza. A honvédelem és rendvédelem közötti számos funkcióbeli egyezés mellett ugyanakkor ki kell fejezni e két funkció közötti tartalmi és szervezetbeli különbségeket.

Az *Alaptörvény* egyértelműen pozicionálja a Magyar Honvédséget az állami szervezetrendszerben. A feladatköri, funkcionális meghatározás mellett – amely szerint a Magyar Honvédség alapvető feladata Magyarország függetlenségének, területi épségének és határainak katonai védelme, a nemzetközi szerződésből eredő közös védelmi és békefenntartó feladatok ellátása, valamint a nemzetközi jog szabályaival összhangban humanitárius tevékenység végzése – az Alaptörvény egyértelműen rögzíti a Magyar Honvédség fegyveres erő jellegét.

Lényeges eleme, hogy – az utóbbi évtizedek sajnálatos környezeti katasztrófáira és elemi csapásaira tekintettel – a Magyar Honvédség feladatává teszi a katasztrófák megelőzésében, továbbá a katasztrófák következményeinek elhárításában és felszámolásában való közreműködést.

A Magyar Honvédség szervezetére, feladataira, irányítására és vezetésére, működésére vonatkozó részletes szabályok meghatározását az Alaptörvény sarkalatos törvényre bízta.

Az Alaptörvény kifejezetten csak az irányítási viszonyok kereteit – ezen belül is kiemelve a kormány szerepkörét – határozza meg.¹

A 2011. évi CXIII., a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről hozott törvény értelmében a Honvédség fegyverhasználati joggal látja el a következő feladatokat:

- a) Magyarország függetlenségének, területének, légterének, lakosságának és anyagi javainak külső támadással szembeni fegyveres védelme;
- b) a Szent Korona és a hozzá tartozó egyes jelvények őrzése és védelme;
- c) a szövetségi és nemzetközi szerződésből eredő egyéb katonai kötelezettségek – különösen a kollektív védelmi, békefenntartó, válságkezelési és humanitárius feladatok – teljesítése;
- d) a honvédelem szempontjából fokozott védelmet igénylő létesítmények őrzése és védelme;
- e) egyes kijelölt létesítmények őrzése és védelme;
- f) felhasználás;
- g) talált robbanótestek tűzszerészeti mentesítése és egyéb tűzszerészeti feladatok térítés ellenében való végrehajtása;
- h) a menedéjogról szóló törvény szerinti tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet idején közreműködés az államhatár őrzésében, az államhatár rendjét közvetlenül veszélyeztető konfliktushelyzet és a tömeges méretű migráció kezeléséhez szükséges intézkedések végrehajtásában, valamint az államhatár rendje ellen irányuló erőszakos cselekmények elhárításában;
- i) a hatályos nemzetközi normák betartásával közreműködik a magyar állampolgárok életét, testi épségét Magyarország területén kívül közvetlenül fenyegető háborús cselekmények, fegyveres konfliktusok esetén a bajba jutott magyar állampolgárok mentésében, hazatérésük biztosításában, az evakuálás végrehajtásában;
- j) honvédelmi veszélyhelyzet idején az államhatár ellenőrzésében való részvétel;
- k) a kormány döntése alapján közreműködés különleges jogrend szerinti veszélyhelyzettel és az egészségügyről szóló törvény szerinti egészségügyi válsághelyzettel kapcsolatos feladatokban.

A Honvédség fegyverhasználati jog nélkül látja el a következő feladatokat:

- a) közreműködés a katasztrófavédelemmel összefüggő feladatok végrehajtásában;
- b) katonai szakértelmet és speciális eszközöket igénylő feladatok ellátása (térítés ellenében);
- c) részvétel az állami protokolláris feladatok teljesítésében;
- d) közreműködés a nemzetközi megállapodásban vagy jogszabályban meghatározott hadisírok, katonai és hősi emlékművek fenntartásával kapcsolatos feladatok végrehajtásában és a kegyeleti tevékenységben;
- e) közreműködés az állami közfoglalkoztatás feladatainak végrehajtásában;
- f) az élet, az anyagi javak és objektumok oltalmazása érdekében az elektromágneses spektrumot kihasználó támadó, információszerző, felderítő eszközök elleni aktív elektromágneses műveletek végzése;
- g) a Magyarország biztonságát, honvédelmi érdekeit sértő, veszélyeztető, katonai jellegű kibertérműveletek, kibertérre ható cselekmények vagy kibertámadások elleni fellépés, illetve az ezekkel összefüggő szövetségi, illetve nemzetközi együttműködési keretben megvalósuló feladatok.²

¹ Magyarország Alaptörvénye, 44. cikk.

² 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről, 36. §.

A Magyar Honvédség feladatait lehet a törvényekben meghatározottól eltérő logika alapján is felosztani, a könnyebb érthetőség kedvéért. Eszerint a *Magyar Honvédség feladatai*:

- országvédelmi feladatok;
- nemzetközi kötelezettségek alapján meghatározott feladatok;
- feladatok békében.

8.1.1. Országvédelmi feladatok

Az országvédelmi feladatok három fajtáját különböztetjük meg:

- országvédelmi készenléti szolgálatok;
- katasztrófavédelmi feladatok;
- határvédelmi feladatok.

8.1.1.1. Országvédelmi készenléti szolgálatok

Ezen szolgálatok pontos létszáma, illetve hogy mennyi ilyen alegység van egy időben szolgálatban, és pontosan milyen felelősségi, illetve érdekeltségi terület tartozik hozzá, az információ minősítése miatt nem tartozik a tananyagba. Elegendő azt tudni, hogy folyamatos elemzés eredményeként ezen szolgálatok létszáma és készenléti ideje, továbbá feladatrendszere nem állandó, azokat a biztonsági környezet változásai és a szükségletek, valamint elvárások szerint határozzák meg.

Magyarország függetlenségének, területének, légterének, lakosságának és anyagi javainak külső támadással szembeni fegyveres védelme, illetve a magyar állampolgárok életét, testi épségét az országhatáron kívül közvetlenül fenyegető háborús cselekmények, fegyveres konfliktusok esetén mentésük, hazatérésük biztosítása, evakuálása céljából, valamint az elektromágneses spektrumot kihasználó támadó, információszerező, felderítő eszközök elleni aktív elektromágneses műveletek végzése és a honvédelem szempontjából fokozott védelmet igénylő, illetve egyes kijelölt létesítmények őrzése és védelme érdekében a következő főbb állományt és erőt vezénylik, illetve jelölik ki:

- közúti szállítású készenléti szakasz;
- légi szállítású készenléti szakasz;
- század harccsoport;
- zászlóalj harccsoport;
- légvédelmi készenléti harcászati repülőgép-géppár;
- tűzszerészek (talált robbanótestek tűzszerészeti mentésére és egyéb tűzszerészeti feladatok térítés ellenében való végrehajtására).

8.1.1.2. Katasztrófavédelmi feladatok

A Magyar Honvédség speciális képességeit, illetve a felkészített személyi állományt és technikai eszközöket a katasztrófavédelmi védelmi terv alapján, különböző készenléti idők szerint a katasztrófavédelmi készségi foknak megfelelően rendelhetik ki: árvíz, rendkívüli időjárás, földrengés, humanitárius segítség; közlekedési, járványügyi, tűzvédelmi, ipari, környezetvédelmi

katasztrófa esetén. A katasztrófavédelmi csoportok száma, képességei alakulatonként változó. A teljesség igénye nélkül a következő példák demonstrálják a katasztrófavédelmi munkacsoportok jellegét:

- kézi romeltakarító csoport;
- nehéz földmunkagép és gépi romeltakarító csoport;
- nehéz kételtű mentő csoport;
- bűvárcsoport;
- áramellátást és világítást biztosító csoport;
- vontató csoport;
- tábori ellátó csoport;
- könnyű, vízi mentő/szállító, vízi utak, területek zárását biztosító csoport;
- vízátemelő és szivattyú csoport;
- áramellátást és világítást biztosító csoport.

Lényegében a katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatok közé sorolhatjuk a Magyar Honvédség közreműködését a 2020-ban kezdődött koronavírus-világjárvány (pandémia) okozta veszélyhelyzetben és egészségügyi válsághelyzetben. A Magyar Honvédség katonái leginkább az egészségügyi intézmények működtetésének logisztikai támogatásában, a betegirányításban, az oltási rendszer működtetésében (oltóbuszok), a kijárási tilalom betartásának ellenőrzésében (járőrözés a rendőri szervekkel) és a közintézmények fertőtlenítésében vettek részt.

8.1.1.3. Határvédelmi feladatok

A menedékjogról szóló törvény szerinti *tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet idején* közreműködés az államhatár őrzésében, az államhatár rendjét közvetlenül veszélyeztető konfliktushelyzet és a tömeges méretű migráció kezeléséhez szükséges intézkedések végrehajtása, valamint az államhatár rendje ellen irányuló erőszakos cselekmények elhárítása, illetve *honvédelmi veszélyhelyzet idején* az államhatár ellenőrzésében való részvétel esetén meghatározott és alkalmazható erők a következők:

- manőver alegységek;
- reagáló erők;
- felderítés (technikai és humán);
- CIMIC-támogatás;
- egészségügyi biztosítás;
- logisztikai támogatás (ellátás, szállítás, javítás).

8.1.2. Nemzetközi kötelezettségek alapján meghatározott feladatok

A szövetségi és nemzetközi szerződésből eredő egyéb katonai kötelezettségek – különösen a kollektív védelmi, békefenntartó, válságkezelési és humanitárius feladatok – teljesítése érdekében:

- NATO készenléti feladatok;
- EU készenléti feladatok;
- többnemzeti együttműködés;
- missziós feladatok.

8.1.2.1. NATO készenléti feladatok

Magyarország kötelezettséget vállalt a NATO szövetségi rendszerben azonnali és gyors reakcióerők felajánlásához történő hozzájárulással, illetve a főerők – úgynevezett követő erők – rendszerébe integrált erők felajánlásához is. A készenléti idők és a valós képességek nem nyílt információk, illetve mivel időről időre felülvizsgálják azokat az aktuális és várható biztonsági helyzet értékelését követően, nem állandóak, hanem időszakonként változhatnak.

A Magyar Honvédség csoportszinttől a dandárfelajánlásig elkötelezett a NATO-követelményeknek történő megfelelésre. Mindez azt jelenti, hogy az érvényben lévő döntési mechanizmust követően akár napokon belül el kell hagynia a felajánlott, felkészített, felszerelt alegységnek az országot, és meg kell indulnia a kijelölt gyülekezési körzetbe.

A felkészítést és a képességeket az állandó jelleggel felajánlott erők esetében periodikusan (3 évente), a készenléti szolgálatba lépő alegységeket az aktív szolgálatot megelőzően kell NATO készenléti ellenőrzésen (CREVAL, SOFEVAL stb.) ellenőrizni nemzeti és nemzetközi ellenőrök jelenlétében.

8.1.2.2. EU készenléti feladatok

Az Európai Unió érdekében Magyarország időről időre csatlakozik a készenléti szolgálatot rotációs alapon vezényelt dandár harccsoport szolgálatba. Jellemző a V4 formátumú szolgálatellátás, ami azt jelenti, hogy ezen országok képességei teremtik meg a dandár harccsoport teljes művelti képességeit, de előfordult olasz vezetésű dandár harccsoporthoz történő hozzájárulás is.

Az EU harccsoport feladata a megfelelő közjogi döntést követően:

- békefenntartásban;
- békekikényszerítésben;
- humanitárius segítségnyújtásban;
- szemben álló felek lefegyverzésében és fegyverbegyűjtésben;
- kiürítési műveletekben;
- a terrorizmus elleni harc katonai feladatai végrehajtásában történő részvétel.

Aktiválása és települése esetén tevékenységét a fenti feladatok teljes spektrumában, Brüsszeltől számított 6000 km sugarú körben láthatja el.

8.1.2.3. Többnemzeti együttműködés

Számos bilaterális, illetve multilaterális együttműködés él jelenleg Magyarország és a partner-nemzetek között, ami a nemzetközi együttműködés transzparenciája mellett valós védelmi képességet is jelent a részt vevő nemzetek számára a globális és regionális biztonság, valamint a katasztrófavédelmi együttműködés területén.

A teljesség igénye nélkül ilyen nemzetközi együttműködés keretében hajtanak végre évente közös kiképzési feladatokat az MLF (*Multinational Land Forces*) ernyője alatt a magyar katonák közösen az olasz és szlovén partnerekkel; a Magyar–Román Békefenntartó Zászlóalj katonái évente váltakozva Magyarországon és Romániában, a TISZA nemzetközi katasztrófavédelmi zászlóalj tagjai rotációban Magyarországon, Ukrajnában, Szlovákiában és Romániában.

Egyre jellemzőbb, hogy ezekhez az évek, évtizedek óta tartó együttműködésekhez a környező országok megfigyelőket küldenek, illetve nemritkán csatlakozási szándékukat is kifejezték, erősítve ezzel a regionális együttműködésben való elkötelezettséget és hitet.

Magyarország ezekben a regionális együttműködésekben betöltött vezető szerepét erősíti azzal, hogy létrehozta a Regionális Különleges Műveleti Parancsnokságot (*Regional Special Operation Component Command – R-SOCC*). Horvátország, Magyarország, Szlovákia és Szlovénia védelmi miniszterei 2019. február 13-án – a NATO brüsszeli védelmi miniszteri találkozásának margóján – szándéknyilatkozatot írtak a parancsnokság létrehozásáról, amelyhez azóta Ausztria is csatlakozott.

Magyarország vezetésével a négy európai szövetséges – és Ausztria, mint partner-nemzet – közösen működtetik a kisebb összhaderőnemi műveletekben való részvétellel alkalmas Regionális Különleges Műveleti Komponens Parancsnokságot (R-SOCC-parancsnokság), amely jelentős mértékben növeli az öt ország képességeit különleges erőik hatékony alkalmazása terén. Az R-SOCC nem állandó struktúrája képessé teszi a résztvevőket arra, hogy saját hozzájárulásait külön használják, miközben részesülnek a műveleti alkalmazás érdekében aktivált, integrált R-SOCC-struktúra előnyeiből. A parancsnokság a kezdeti műveleti képesség eléréséről a 2021-ben megrendezésre került Black Swan 2021 gyakorlaton adott számot, teljes műveleti képességét pedig 2024-re kell elérnie.

A közép-európai biztonságért önállóan is felelni képes Többnemzeti Hadosztály-parancsnokságot (MND-C) keretnemzetként Szlovákia, Szlovénia, Horvátország és Magyarország részére ajánlotta ki Magyarország, azonban Lengyelország is hozzájárul katonákkal a működéshez. A kezdeti műveleti képességet a szervezet 2020-ban érte el. A teljes műveleti képesség elérésének céldátuma 2022. december 31.

8.1.2.4. Missziós feladatok

A missziók aktuális feladatai, létszámadatai a műveleti biztonság (*Operational Security – OPSEC*) védelme alatt áll, ezért a Magyar Honvédség szerepvállalását az Országgyűlési Hivatal 2020. évi nyílt forrásként megjelent összefoglalója alapján ismertetjük.³ A 2020-as adat jól tükrözi a Magyar Honvédség missziós szerepvállalásának lényegét, fő irányait. Az aktuális részletek természetesen változhatnak a kül-, gazdasági, katonai és védelempolitikai nemzeti érdekek és nemzetközi, valamint koalíciós és szövetségesi kötelezettségek szerint.

A 2012-ben elfogadott Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiája megfogalmazásában: „Magyarország elkötelezett a nemzetközi béke és biztonság megőrzése iránt. A válságok megelőzését és a konfliktusok kezelését szolgáló nemzetközi mechanizmusok erősítése alapvető fontosságú Magyarország biztonsága szempontjából is. Ezért Magyarország tevékeny szerepet kíván betölteni a nemzetközi biztonsági felépítmény részét képező globális és regionális szervezetekben.”⁴

A Nemzeti Katonai Stratégia értelmében Magyarország missziós ambíciólétszáma legfeljebb 1260 fő.⁵

³ A Magyar Honvédség békefenntartó missziói 2. *Parlament.hu*, 2017. június 6.

⁴ 1393/2021. (VI. 24.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiájáról.

⁵ Összehasonlításként, jelenleg megközelítőleg 18 000 katona vesz részt NATO-vezetésű missziókban, főként a mediterrán térségben, Afganisztánban és a Balkánon.

Magyarország Alaptörvényének 7. cikke értelmében a Magyar Honvédség külföldi bevetésének döntési jogköre megoszlik a kormány és az Országgyűlés között. A NATO és az Európai Unió műveleteiben történő szerepvállalásról a kormány, más nemzetközi katonai fellépésről pedig az Országgyűlés határoz. A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény a békeműveletek körében az alábbi tevékenységeket fogalmazza meg:

- békefenntartás;
- humanitárius művelet;
- külföldi hadműveleti területen végzett humanitárius tevékenység.

Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiája szerint Magyarország ENSZ-, NATO-, EU-, valamint az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezeti tagságával járó felelőssége a szövetségi és nemzetközi kötelezettségek – így a kollektív védelmi, válságkezelési, humanitárius és biztonságerősítő feladatok – teljesítése. A stratégia kiemeli, hogy e kötelezettségek teljesítésével Magyarország hozzájárul a nemzetközi béke és biztonság – és ezáltal hazánk biztonságának – erősítéséhez, egyben pedig növeli az ország nemzetközi tekintélyét is. Az elmúlt évtizedek missziói kapcsán mindezek mellett a kormányok a külhoni szerepvállalások további jelentős hozadékaként említik általában azt a magyar honvédelem számára hasznos tapasztalati tudást is, amelyre a magyar katonák a külföldi valós műveleti környezetekben tesznek szert. A kormány szintű stratégiák mellett a Magyar Honvédség misszióinak céljai, formái, valamint ezek bel- és külpolitikai következményei tekintetében azonban – amellett, hogy minden frakció elítéli a terrorizmus, a vallási és etnikai célú népirtások és emberiség elleni bűncselekmények formáit – a magyar Országgyűlésben nincs teljes körű egyetértés. Ez megmutatkozott többek között 2015-ben, az Iszlám Állam-ellenes nemzetközi misszióhoz való csatlakozás vitája vagy legutóbb az e szerepvállalás bővítéséről szóló határozati javaslat általános vitája kapcsán is.

Magyarország külföldi katonai missziós szerepvállalásai sorában a Magyar Honvédség legnagyobb létszámmal NATO-vezetésű missziókban vesz részt. Emellett kiemelhető, hogy a külföldön szolgáló magyar katonai létszám több mint fele az elsődlegesen magyar biztonságpolitikai érdekszférába tartozó balkáni országokban állomásozik NATO- és EU-vezetésű műveletek keretében.

ENSZ-missziók

Az ENSZ égisze alatt zajló békefenntartó missziók között Magyarország a *ciprusi misszióban* (UNFICYP) vett részt a legnagyobb létszámmal. Ez volt a legrégebb óta tartó magyar katonai békemisszió is, amelyhez Magyarország 1995-ben csatlakozott. A maximum 150 fős magyar részvételt a 2213/1997. (VII.24.) Korm. határozattal módosított 2156/1995. (V. 29.) Korm. határozat rögzítette. A magyar kontingens 2016-ban átlagosan 77 fővel volt jelen, és őrizte a status quót a Ciprust kettészelő ütközőzónában. A ciprusi ENSZ-missziót Magyarország nemzetközi kérésre abbahagyta, de más területen, más nemzetekkel való szoros együttműködésben fogja folytatni, amelyről a tárgyalások jelenleg is folynak.

Magyarország a 1737/2020. (XI. 4.) Korm. határozat alapján az ENSZ libanoni békefenntartó missziójában is (UNIFIL) szerepet vállal, legfeljebb 20 fő részvételével a misszió mandátumának lejártáig.

Mindezekén túl Magyarország 1997 óta vesz részt az ENSZ *nyugat-szaharai misszióiban* (MINURSO). 2021-ben 7 fő fegyvertelen magyar katonai megfigyelő vett részt a marokkói

megszállás alatt álló területen a tűzszünet biztosításában. Emellett a 1257/2015. (IV. 23.) Korm. határozat szerint 2015-óta a *Közép-afrikai Köztársaságban zajló misszió* (MINUSCA) keretében a Magyar Honvédség további két fő törzstiszttel – és két fő megfigyelővel – segítette az ENSZ leszerelési, civilvédelmi és a helyi hatóságokat támogató műveletét.

Mivel az ENSZ nem rendelkezik saját hadsereggel, ezért a folyamatban lévő 16 misszió katonai állományát a tagállamok adják. A missziók költségvetését is a tagállamok meghatározott ráta szerinti hozzájárulásai adják, továbbá ők fizetik katonáik illetményét is, amelyet a későbbiekben az ENSZ 1332 dollár/fő/hó általánosan kompenzál. A NATO-missziókat kisebb részben a tagállami befizetésekből létrejött katonai büdzséből fizetik, nagyobb részt a tagállamok úgynevezett „indirekt vagy nemzeti hozzájárulásként” főként maguk finanszírozzák.

NATO-missziók

A Magyar Honvédség legnagyobb létszámú békefenntartó missziója a *KFOR Kontingens Koszovóban*. A kontingens létszámát a honvédség az afganisztáni ISAF-műveletek lezárását követően, 2015-ben jelentősen megemelte, így Magyarország Koszovóban 2016-ban már ötödik vezető nemzetként volt jelen, 2017 második negyedévében pedig a kontingens átvette a KFOR Harcászati Tartalék Zászlóalj teljes vezetését is. 2021 májusában körülbelül 420 fő teljesített szolgálatot Koszovóban.

Magyarország koszovói szerepvállalása tovább bővül, mivel a 2021 novemberétől 2022 novemberéig terjedő időszakban a KFOR parancsnoki beosztással kapcsolatos feladatokat – első alkalommal – egy magyar tábornok látja el.

A KFOR mellett a Magyar Honvédség részt vett a NATO-irányítású *afganisztáni Eltökélt Támogatás elnevezésű misszióban* (NATO RSM) is. 2014 végére az afganisztáni ISAF-művelet egészét átalakították, amelynek során az ISAF fokozatosan átadta a biztonságért való teljes felelősséget az afgán kormányzati erőknek. 2015–2024 között került volna sor az úgynevezett „átalakítási évtized”-re, ez idő alatt a nemzetközi közösség támogatásával Afganisztán megszilárdította volna állami szuverenitását. Ehhez kapcsolódóan Magyarország az 1217/2020. (V. 14.) Korm. határozat alapján az alábbi erőkkel vett részt az afganisztáni katonai misszióban:

- egy legfeljebb 30 fős (váltási időszakban 60 fő) Biztosító Szakasz a közreműködő erők védelmében és biztosításában;
- egy legfeljebb 70 fős (váltási időszakban 140 fő) Biztosító Szakasz II. a TAAC-W herati bázison a közreműködő erők védelmében és biztosításában;
- egy legfeljebb 50 fős (váltási időszakban 100 fő) Különleges Műveleti Kontingens a műveleti feladatokban;
- egy legfeljebb 30 fős (váltási időszakban 60 fő) nemzeti támogató elem.

2021-ben az összes magyar katona elhagyta Afganisztánt. A távoli országban végrehajtott katonai műveletben hat katonánk veszítette életét.

EU-missziók

A Magyar Honvédség EUFOR Kontingense az Európai Unió irányítása alatt végrehajtott *balkáni katonai békefenntartó művelethez* (ALTHEA) történő magyar hozzájárulásról szóló 128/2004. (XI. 23.) OGY határozatban foglaltak alapján hajtja végre feladatait.

Az EUTM MALI misszióban való jelenlegi magyar katonai részvételt a 1276/2018. (VI. 15.) Korm. határozat engedélyezte, 2024. május 18-i határidővel, legfeljebb 25 fős, váltási időszakban legfeljebb 50 fős létszámmal. Az EUTM MALI kiképző művelet célja a mali hadsereg képességeinek fejlesztése a szélsőséges akciókkal szembeni eredményes fellépések, illetve azok megelőzése érdekében.

Mindezek mellett a Magyar Honvédség Grúziában (EU MM) katonai megfigyelőkkel segíti az EU Megfigyelői Misszióját, valamint Rómában az EU NAVFOR MED Földközi-tengeri műveletében törzstiszti beosztásokat töltenek be katonáink.

A Magyar Honvédség uniós misszióban vett részt Szomáliában is. A szomáliai biztonsági erők kiképzésére irányuló EU-misszió („EUTM Somalia”) beindításáról az Európai Unió Tanácsa 2010. február 3-án döntött, majd a misszió működési mandátumát többször is meghosszabbította. A misszió mandátuma lejárt, mivel a szerepvállalást a kormány az 1755/2016. (XII. 14.) Korm. határozattal 2018. december 31-ig engedélyezte, és annak ismételt meghosszabbítására nem került sor.

Az EU (az ENSZ-hez hasonlóan) tagállamainak erőforrásait veszi igénybe a lisszaboni szerződés 28. cikke szerinti Közös Kül- és Biztonságpolitika keretei közé tartozó békemissziós és válságkezelő célok eléréséhez. A tagállamok az éves nemzeti jövedelmük alapján meghatározott ráta szerint kötelesek befizetni a missziós hozzájárulásukat. Ebből épül fel az unió katonai műveleteinek bizonyos részét finanszírozó ATHENA-rendszer. A legtöbb katonai vagy védelmi művelet költsége azonban nem tartozik bele az ATHENA által finanszírozott kategóriába, így azokat az érintett tagállamok saját költségvetésükből fizetik. 2015-ben az EU-missziók közel 85–90%-át a tagállamok maguk finanszírozták.

Iraki katonai szerepvállalás

Az Iszlám Állam elnevezésű terrorszervezet elleni – amerikai vezetésű – nemzetközi koalícióban való magyar katonai szerepvállalást az Országgyűlés a 17/2015. (IV. 17.) OGY határozattal engedélyezte. Ebben az Országgyűlés felhatalmazta a Magyar Honvédséget, hogy az Iraki Köztársaság területén partnerképesség-építési, őrző-védő és csapatkísérő feladatokat lásson el egy legfeljebb 150 – váltási időszakban 300 – fős, a szükséges technikai eszközökkel, fegyverzettel, felszereléssel ellátott katonai kontingenssel. A magyar kontingenst az erbili kiképző központba telepítették, ahol az angol, német, finn, kanadai, olasz, holland és norvég csapatokkal együttműködve főként őrző-védő szolgálattal és a kurd peshmergák kiképzésével járult hozzá az Iszlám Állam elleni küzdelemhez. A kormány az év közben indított misszió költségvetését is biztosította azzal, hogy a 2015-re tervezett béketámogató és válságkezelő missziók költségvetési előirányzatát az 1339/2015. (V. 27.) Korm. határozattal további 6 milliárd 837 millió forinttal egészítette ki. A határozat által meghatározott feladatellátás határideje – első alkalommal – 2017. december 31-én járt le, amelyet meghosszabbítottak, illetve az engedélyezett létszámot is bővítették, ez a hatályos 49/2019. (XII. 11.) OGY határozat alapján legfeljebb 200 – váltási időszakban 400 – fő. A misszió mandátumát 2019-ben ismételten meghosszabbították. A koalícióhoz csatlakozó több mint 60 állam különböző formákban – úgymint humanitárius segítségnyújtás, pénzügyi finanszírozás, muníciós készletek és fegyverek adományozása, katonai segítségnyújtás – támogatja a terrorszervezet elleni küzdelmet. A koalíció katonai szerepvállalásához 27 ország csatlakozott. Körükben Magyarország a közel 150 fős katonai jelenlétével létszám tekintetében átlagosan az első tíz nemzet között szerepelt 2016-ban. A NATO hivatalosan

a 2017 májusában rendezett brüsszeli NATO-csúcson döntött a koalícióhoz való – nem harci jellegű – csatlakozásáról.

Az egyéb nemzetközi békefenntartó és válságkezelő műveletekben való részvétel – mint például az iraki misszió – költségeit az államok saját költségvetésük terhére finanszírozzák.

8.1.3. Feladatok békében

A Magyar Honvédség békeidőszakra meghatározott feladatai a következők:

- kiképzési feladatok;
- gyakorlatok;
- oktatási és nevelési feladatok;
- részvétel az állami protokolláris feladatok teljesítésében, illetve katonai és nyílt rendezvények;
- egyéb feladatok;
- a Szent Korona és a hozzá tartozó egyes jelvények őrzése és védelme;
- katonai szakértelmet és speciális eszközöket igénylő feladatok ellátása (térítés ellenében);
- közreműködés a nemzetközi megállapodásban vagy jogszabályban meghatározott hadisírok, katonai és hősi emlékművek fenntartásával kapcsolatos feladatok végrehajtásában és a kegyeleti tevékenységben;
- közreműködés az állami közfoglalkoztatás feladatainak végrehajtásában.

8.2. A haderő szervezete és képességei

A haderőnek tipikus méret szerinti szervezeti felépítése van, amelyet tradicionálisan az úgynevezett 7 ± 2 elv alapján szerveznek.⁶ Mindez azt jelenti, hogy a legkisebb szervezeti egység a harcoló alegységeknél a tűzcsoporthoz, ami 4–6 főt számlál. A raj 2–3 tűzcsoporthoz, a szakasz 3–5 rajhoz, a század 3–5 szakaszhoz, a zászlóalj 3–6 századhoz és így tovább. A méret szerinti csoportosítás tovább finomítható az elérendő szakmai cél szerinti felosztással is, amely az úgynevezett harcászati–hadműveleti–stratégiai (vagy hadászati) célok érdekében létrehozott szervezeti egységeket jelenti.

8.2.1. A haderő felosztása méret és elérendő cél szerint

Harcászati szint:

- tűzcsoporthoz;
- raj/csoport/kezelő személyzet;
- szakasz;
- század/osztag/üteg;
- zászlóalj/osztály;
- ezred/dandár.

Hadműveleti szint:

⁶ Az emberi agy egy időben általában 7 ± 2 különböző irányba tud figyelni hosszabb időintervallumon keresztül. Knausz Imre: *A tanítás mestersége. The Profession of Teaching. Mek.niif.hu*, 2013. október 7.

- hadosztály;
- hadtest.

Stratégiai szint:

- hadsereg;
- hadseregcsoport.

A végrehajtó alegységek munkáját hivatott tervezni, szervezni, vezetni és ellenőrizni a zászlóaljtól magasabb szintű szervezetek struktúrájába szervezett vezető szervek és törzsek rendszere. Ezekben a szervezeti elemekben a NATO-struktúrájának megfelelő funkcionális területek vezetői, képviselői, szakemberei hivatottak érvényt szerezni a fent említett négyes feladatrendszernek (tervezés, szervezés, vezetés, ellenőrzés).

A szervezetek élén az egyszemélyi vezető, a parancsnok áll, de vezetői funkcióit a fent említett vezető szervek és törzselemek hathatós munkája eredményeként tudja megvalósítani.

A zászlóalj a legkisebb olyan harcászati alegység, amely képes önálló feladat végrehajtásra a műveleti területen, hiszen rendelkezik a végrehajtó állományon felül azzal a törzsszel, amely képes a feladatok megtervezésére, megszervezésére, vezetésére és ellenőrzésére, ugyanakkor szervezetében megjelennek a különböző funkcionálitással bíró alegységek is.

8.2.2. A haderő felosztása funkció és képesség szerint

A haderő felépítése vizsgálható a funkció és képesség oldaláról is. Ennek megfelelően a haderő alakulatai feloszthatók az alábbi erőkre:

- harcoló;
- harctámogató;
- harctámogató-kiszolgáló erők.

Harcoló erők: a lövészek (gépesített, gépkocsizó, könnyű stb.), harckocsizók és a különleges erők alegységei.

Harctámogató erők: a felderítők, tüzérek, műszaki, vegyi-védelmi, CIMIC stb. alegységek.

Harctámogató-kiszolgáló erők: a logisztikai és egészségügyi alegységek.

Alkalmazás belföldön és külföldön

A Magyar Honvédség alkalmazása belföldön, nemzeti érdekből alapvetően valamely különleges jogrendi időszakban, illetve veszélyhelyzet elrendelése esetén releváns. Ez alól kivételt képez a katasztrófavédelmi erők alkalmazása, illetve a Magyar Honvédség speciális képességeinek használata ellentételezés fejében. Mindez a „ki őrzi az őrzőt” alapelv miatt alakult ki, hiszen nem kérdés, hogy a haderők, így a Magyar Honvédség is olyan erőszakszervezet kinetikus, illetve nem kinetikus képességekkel, amely extrém esetekben hazai földön történő használat esetén a jogállamiságot és a demokráciát is veszélyeztethetné. Mindez a mai Magyarországon nem kockázat, hiszen a Magyar Honvédség jól felkészült, kiképzett és hazai, valamint nemzetközi iskolákban felkészített tagokból áll. A magyar haderő képviseli azokat az értékeket, amelyek az Alaptörvényből, jogszabályokból és nemzetközi normatívákból eredeztethetők, ugyanakkor vallja és követi azokat a 21. századi nemzeti értékeket, amelyek az észak-atlanti régió paradigmájának megfelelnek.

Éppen ezért a korábban említett készenléti és készségi szolgálatokba vezényelt, előtte kiképzett és felkészített alegységek képesek rövid készenléti idővel feladataikat megkezdeni,

amennyiben erre a szolgálati rendben megfelelő parancsot kapnak, szorosan együttműködve más rendvédelmi és/vagy katasztrófavédelmi erőkkel, valamint a közigazgatás képviselőivel.

A külföldön történő alkalmazás lehetséges a szintén korábban kifejtett NATO, EU, ENSZ készenléti és/vagy készségi szolgálatok részére elrendelt kirendelést követően, illetve ugyanezen szövetségek, továbbá egyedi koalíció részeként a szükséges közigazgatási vagy parlamenti felhatalmazás után.

Ezen kötelezettségeknek a teljesítése érdekében a kijelölt alegységek felkészítését folyamatosan végre kell hajtani, és különböző szövetségi rendszerek ellenőrzéseinek periodikusan bizonyítani szükséges a hadrafoghatóság és bevethetőség tényét nemzeti és nemzetközi ellenőrök jelenlétében.

További eklatáns példája a nemzetközi szerepvállalásnak azon tisztek és altisztek csoportja, akik tartós – nem fegyveres – külszolgálat keretein belül – 3–4 éven keresztül – valamely szövetség nemzetközi törzsében látják el feladataikat.

8.4. A Honvédelmi Minisztérium aktuális helyzete

8.4.1. A Honvédelmi Minisztérium és a Honvéd Vezérkar integrációjának megszüntetése

2018-ban az új irányítási, vezetési rendszert kidolgozása, a Hvt. és a Hvt. Vhr. módosítása új alapokra helyezte a honvédelem irányítási és vezetési rendszerét. A 2019-es esztendő a honvédelem szabályozásának részleteit érintően (HM-rendeletek, -utasítások), a minisztériumi és honvédségi hatékony működés megvalósításának éve.

A Honvédelmi Minisztérium és a Honvéd Vezérkar szétválásával, az utóbbi helyébe lépő Magyar Honvédség Parancsnoksága (MHP) felállításával megvalósult a politikai, közigazgatási irányítás és a katonai vezetés határozott elkülönülése. A Honvédelmi Minisztérium az irányítói, a kontroll- és a közigazgatási feladataira összpontosít. A katonai szervezetek irányítását, vezetését a Magyar Honvédség Parancsnoksága végzi.

8.4.2. A Honvédelmi Minisztérium feladatai

- Előkészíti az ország honvédelmi és a válságkezelés katonai feladatai végrehajtásával, valamint a Honvédség irányításával összefüggő javaslatokat;
- előkészíti a honvédelemmel kapcsolatos kormányzati döntéseket, és végzi a központi közigazgatási feladatai ellátását;
- végzi a Honvédség működését meghatározó döntések meghozatalát;
- összehangolja a honvédelemben részt vevő szervek felkészítését;
- ellátja a honvédelmi ágazat államigazgatási feladatait;
- stratégiai irányítást végez, véglegesíti a Nemzeti Biztonsági Stratégiát és a Nemzeti Katonai Stratégiát;
- biztosítja a Magyar Honvédség Parancsnoksága hatékony irányítását;
- biztosítja a jogszabályi háttérrel, a stabil működési kereteket;
- irányítja – más tárcákkal együttműködésben – a védelmi igazgatást.

8.4.3. A honvédelemért felelős miniszter

- A kormány felelős tagja az ország honvédelmi és a válságkezelés katonai feladatai végrehajtásai, valamint a Honvédség irányítása tekintetében;
- ellátja honvédelmi ágazati irányítási és a Honvédség irányításával kapcsolatos feladatokat;
- összehangolja a honvédelemben részt vevő szervek felkészítését;
- gondoskodik a Honvédség személyi állományának kártalanításáról;
- egyes, honvédelmi érdekeltségű gazdasági társaságok állami tulajdonú részesedése felett tulajdonosi jogokat és kötelezettségeket gyakorol.

8.4.4. A parlamenti államtitkár feladat- és hatásköre

- Irányítja a minisztériumnak az országgyűlési működéssel összefüggő adminisztratív feladatait;
- kapcsolatot tart a minisztériumok államtitkáraival, az országgyűlési képviselőkkel és a képviselőcsoportokkal;
- irányítja a katonai emlékhely- és hadisírgondozással kapcsolatos feladatokat, továbbá a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum működését;
- irányítja a honvédelmi ágazat magyarországi vallási felekezetekkel történő kapcsolat-tartással kapcsolatos feladatait.

8.4.5. A honvédelmi államtitkár irányítja

- a védelempolitika felső szintű feladatait;
- Magyarország különleges jogrendi működésével, védelmi igazgatással kapcsolatos feladatait;
- a NATO, az EU, a két- és többoldalú együttműködéssel kapcsolatos feladatokat;
- a humánpolitikai intézmény- és eszközrendszerrel összefüggő feladatokat;
- a honvédelmet érintő tudományos kutatást, a honvédelmi nevelés, köz-, közép- és nemzeti felsőoktatás honvédelmet érintő tevékenységet;
- a társadalmi kapcsolattartással kapcsolatos feladatokat.

8.4.6. A közigazgatási államtitkár irányítja

- a feladat- és hatáskörébe tartozó ügyekben a minisztérium képviselétét, a felső szintű jogalkotási döntések előkészítését;
- a tárca létszámgazdálkodását;
- az integritásfejlesztéssel, a közigazgatási feladatok tervezésével, az ellenőrzési rendszerrel összefüggő feladatokat;
- a közigazgatási informatikai stratégia megvalósításával, az iratkezeléssel, valamint az ügyviteli tevékenységgel kapcsolatos feladatokat;

- az HM Költségvetés Gazdálkodási Információs Rendszer működését, a NATO és az Európai Unió védelmi tervezési feladataival kapcsolatos hazai feladatok, a biztonsági beruházások megvalósítását;
- az infrastrukturális tevékenységet;
- az állami célú légiközlekedésben bekövetkezett légiközlekedési balesetek szakmai vizsgálatával összefüggő feladatok végzését, a katonai légiforgalmi irányító és légiforgalmi tájékoztató szolgálatokkal, valamint a repülésbiztonsággal összefüggő felső szintű döntések előkészítését;
- az ágazati hatósági és szakhatósági feladatok tervezését és szervezését;
- a honvédelmi katasztrófavédelmi rendszer feladatkörébe utalt részeit;
- a honvédelmi ágazat népegészségügyi, így különösen közegészségügyi, járványügyi, egészségfejlesztési feladatait.

8.5. A Magyar Honvédség Parancsnoksága

Az integráció megszüntetése új alapokra helyezi a honvédelem irányítási és vezetési rendszerét azáltal, hogy a hatáskörök vonatkozásában tiszta viszonyokat teremt a Magyar Honvédség irányításában és vezetésében. Az új rendszer lehetővé teszi a feladatok felelősség és szaktudás szerinti észszerűbb, egészségesebb és világosabb megosztását. Ennek értelmében a Honvédelmi Minisztérium 2019. január 1-től az irányítói és közigazgatási feladataira, míg az MH újonnan megalakuló Parancsnoksága a katonai feladatok vezetésére és végrehajtására koncentrál. Egyfelől megvalósul az elsősorban politikai és közigazgatási szakértelmet igénylő irányítás, másfelől a katonai szakmai tudást megkövetelő vezetés határozott elkülönülése.

A Magyar Honvédség Parancsnoksága a Honvéd Vezérkar és az Összhaderőnemi Parancsnokság – a katonai stratégiai és hadműveleti vezetési szintek – összevonásával jött létre mint egységes, önálló katonai felső szintű tervező, szervező és vezető szervezet, élén az MH parancsnokával. A parancsnokság látja el az ország fegyveres védelméhez szükséges vezetési, katonai igazgatási feladatokat, valamint irányítja a Magyar Honvédség kiképzését és felkészítését.

Az MH parancsnoka – a személyi juttatásokat leszámítva – önálló gazdálkodási jogkörrel rendelkezik a honvédelmi költségvetés Magyar Honvédséget érintő forrásai fölött. Ez a legegyszerűbb jele az MH Parancsnoksága önállóságának, egyben a garanciája annak, hogy a katonai szakmai érdekek minden esetben érvényesülni tudjanak a haderőfejlesztés tervezése és megvalósítása során. A minisztériumi kontroll és irányítás ettől függetlenül továbbra is biztosított. A kiemelt fejlesztések feladatai és beszerzései tekintetében a források felhasználása az MH parancsnokának döntése szerint, ugyanakkor a HM közigazgatási államtitkár egyetértésével valósul meg. Az új struktúra még hatékonyabbá teszi a *Zrínyi Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program* megvalósítását.

Az új szervezet székhelye Székesfehérvár, működését 2019. január 1-jén kezdte meg Budapest és Székesfehérvár helyőrségeiben.

Az MHP az ország katonai védelemre való felkészítésének felső – stratégiai és hadműveleti – szintű tervező-szervező, valamint az MH katonai tevékenységének vezető szervezete.

8.5.1. Rendeltetése

- Az MHP ellátja az ország fegyveres védelméhez szükséges vezetési és katonai igazgatási feladatokat;
- biztosítja az MH fejlesztését és fenntartását, valamint irányítja a kiképzését;
- felelős az MH műveleteinek felső szintű tervezéséért, előkészítéséért, valamint a műveletek vezetéséért;
- ellátja továbbá az MH felső szintű személyügyi és logisztikai feladatainak tervezését, szervezését és a feladatok végrehajtásának irányítását.

Feladatai végrehajtása érdekében az *MHP szakterületi csoportfőnökségből* (haderőtervezési, kiképzési, hadművelleti, felderítő, infokommunikációs és információvédelmi, személyügyi, valamint logisztikai és gazdálkodási), *haderőnemi szemléltőségekből* (szárazföldi haderőnem, légierő, logisztika, különleges művelet, kiber), valamint az MHP vezetését és működtetését támogató *parancsnok közvetlen szervezetekből* épül fel.

Az MHP szervezetében kialakított új szemléltőségek rendeltetése, hogy irányítsák és felügyeljék a haderőnemükre vonatkozó doktrínák kidolgozását, a kiképzési rendszer és tervek összeállítását, a normák meghatározását. Felügyelik a *Zrínyi* programban szereplő haderőnemi képességfejlesztést és integrálást, nyomon követik az erőforrás-allokációt, javaslatot tesznek a prioritásokra. Megfogalmazzák az előmenetel és kiválasztás, kiképzési és oktatási követelményeket, illetve képviselik haderőnemüket az MH-n belül és a szövetséges együttműködés terén.

A Tervezési és Vezetési Főnökség (TVF) az MHP tervezett, szervezett, koordinált békeműködését, az ahhoz szükséges információáramlás tervezését, szervezését és a végrehajtás koordinálását biztosító szerv.

AZ MHP új szervezete és a Zrínyi program

Az MHP szervezetének kialakítása során kiemelt figyelmet fordítottak a *Zrínyi Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program* megvalósítására. Az MHP Személyügyi Csoportfőnökségen létrejön a Menedzsment és Fejlesztési Főnökség a Magyar Honvédség arculatának kialakítása érdekében. Az MHP Haderőtervezési Csoportfőnökségen a haderőfejlesztési programok menedzsmentje érdekében megalakították a Haderőfejlesztési, valamint a Képesség- és Kiemelt Hadfelszerelésfejlesztési Programok Főnökségét. A Magyar Honvédség szervezetében 2019. január 1-jén az MH Modernizációs Intézet – új katonai szervezetként – kezdte meg a K+F és az innovációs feladatok ellátását.

A Honvédség szervezeti felépítését a Magyar Honvédség Parancsnoksága és az alárendeltségébe tartozó katonai szervezetek összessége képezi.

A Honvédséget a Magyar Honvédség Parancsnoksága, a szárazföldi csapatok, a légierő csapatai, a logisztikai és támogató erők, valamint a Honvédség feladatainak végrehajtása érdekében egyéb szaktevékenységet folytató szervezetek alkotják. A szárazföldi csapatok és a légierő csapatai haderőnemet képeznek. A haderőnemek fegyvernemekből és szakcsapatokból tevődnek össze.

A Honvédséget a Magyar Honvédség parancsnoka (MH PK) vezeti, aki szolgálati előljárója a Honvédség szervezeteiben szolgálatot teljesítő tényleges állománynak.

A Magyar Honvédség parancsnoka a Magyar Honvédség hadrendjébe tartozó katonai szervezeteket az alárendeltségébe tartozó állományilletékes parancsnokokon keresztül irányítja.

Az MH PK irányítási feladatait közvetlenül, illetve az MHP parancsnokhelyettes, az MHP törzsfőnök, valamint az MHP haderőnemi szemléltetések szemléltői útján látja el.

Az MH Budapest Helyőrség Dandár a HM felé irányuló támogató feladatok végrehajtása vonatkozásában, az MH Katonai Képviselő Hivatal (Brüsszel) pedig a védelempolitikai iránymutatás és mandátumkiosztás miatt a honvédelmi államtitkár irányítása alá, míg az MH Egészségügyi Központ a betegellátás tekintetében a közigazgatási államtitkár irányítása alá tartozik.

Felhasznált irodalom

2011. évi CXIII. törvény a Honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről, 36. §. (2021. 05. 11.) Online: <https://bit.ly/3IvjWF3>
- 1393/2021. (VI. 24.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiájáról.
- Magyarország Alaptörvénye. Online: <https://bit.ly/3src1ms>
- A Magyar Honvédség békefenntartó missziói 2. *Parlament.hu*, 2017. június 6. Online: <https://bit.ly/3KaOWe0>
- Knausz Imre: *A tanítás mestersége. The Profession of Teaching*. Egyetemi jegyzet. Miskolc–Budapest, 2001. Online: <http://mek.niif.hu/01800/01817/01817.htm>

Ajánlott irodalom

- Padányi József: *A válságreakgáló műveletek elmélete és gyakorlata a 21. században*. Budapest, ZMNE, 2004.
- Szenes Zoltán: *Honvédelem – védelempolitika*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2017.

Ellenőrző kérdések

1. Hogyan, milyen elvek alapján célszerű strukturálni a Magyar Honvédség feladatrendszerét?
2. A fegyveres katonai külszolgálatok engedélyezése kinek a jogköre?
3. Soroljon fel készenléti/készültségi szolgálatokat!
4. Melyik földrajzi terület tekinthető Magyarország érdekeltségi területének a missziók vonatkozásában?
5. Sorolja fel a Magyar Honvédség hazai alkalmazásának lehetőségeit különleges jogrendi eseteken kívül!
6. Milyen nagy változás következett be a Honvédelmi Minisztérium és Magyar Honvédség vezetés-irányítási rendszerében 2019. január 1. után?
7. Melyik a legkisebb, önálló alkalmazásra képes alegység?